

**ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΕΕ/ΤΚΜ, κ. ΣΑΚΗ
ΤΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ "ΤΕΕ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ,
ΠΟΛΙΤΕΙΑ" ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ, 3
ΙΟΥΝΙΟΥ 2004,**

ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΑΚΗ, HELECO 2005

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Φίλες και φίλοι,

Ελπίζουμε ότι ο θεός της Ελλάδας και ο τοπικός εντεταλμένος του θα μας εξασφαλίσει μία ασυννέφιαστη νύχτα με πανσέληνο για τη συνέχεια της εκδήλωσής μας. Πλην όμως, επειδή του έχουμε εναποθέσει εκτός από τις ελπίδες μας και μεγάλο μέρος των ευθυνών μας, συχνά δεν μπορεί να αντεπεξέλθει, λόγω φόρτου.

Γιατί η Κεντρική Μακεδονία φιλοξενεί όλων των ειδών τις οικονομικοκοινωνικές δραστηριότητες συν το δεύτερο μεγαλύτερο πολεοδομικό συγκρότημα της χώρας.

Γιατί η διαδρομή της δεν αποτέλεσε εξαίρεση στην πεπατημένη της ανάπτυξης που μεταφράστηκε σε οικονομική μεγέθυνση, ανηλεή ανταγωνισμό, μεγιστοποίηση της απόδοσης και του κέρδους, εκμετάλλευση της ανθρώπινης εργασίας, λεηλασία της φύσης.

Ο θεός λοιπόν δεν μπορεί να κάνει πολλά πράγματα για μια πόλη που κυκλοφορεί χωρίς ρυθμίσεις, με ελάχιστες υποδομές και κακή αστική συγκοινωνία. Που, 17 χρόνια μετά την ψήφιση του Νόμου του Ρυθμιστικού, αναπτύσσεται χωρίς πολιτική χρήσεων γης, ούτε προστασίας περιβάλλοντος, χωρίς θεσμοθετημένη ΖΟΕ. Δυστυχώς το παράδειγμά της ακολουθούν και τα άλλα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας.

Ο Θερμαϊκός δεν μας ξαφνιάζει πια με δύσοσμες εξάρσεις λόγω των έργων επεξεργασίας αστικών αποβλήτων, αλλά οι υπόλοιπες οχλούσες ανθρωπογενείς δραστηριότητες (γεωργικά, βιομηχανικά, λιμάνι) δεν έχουν μελετηθεί πλήρως και απουσιάζει η περιβαλλοντική τους διαχείριση.

Οι υδροβιότοποι μας μένουν αφύλακτοι θεσμικά και πρακτικά. Η Κορώνεια δεν εξαφανίστηκε από προσώπου γης χάρις στις βροχοπτώσεις (ο θεός που λέγαμε) και όχι λόγω του μεγαλεπήβολου master plan του 1998 ούτε λόγω της προ ενός έτους συγκρότησης διαχειριστικού συμβουλίου.

Φίλες και φίλοι,

πρέπει να ομολογήσουμε ότι παγκόσμια στα θέματα του περιβάλλοντος, οι ισορροπίες δεν αποκαθίστανται, τα βήματα είναι δειλά και οι συγκρούσεις έντονες. Τα πεπραγμένα - ή μάλλον τα μη πεπραγμένα - αποδεικνύουν ότι ακόμα δεν έχει γίνει συνείδηση πως η προστασία του περιβάλλοντος είναι σύμφυτη με τη διαδικασία ανάπτυξης, αναπόσπαστος παράγοντας και αναγκαία συνθήκη. Έτσι :

- Σε επίπεδο θεσμών:

Σημαντικά εργαλεία άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής παραμένουν προθέσεις. Ακόμα και το νεοσύστατο Σώμα Ελεγκτών αντιμετωπίζει σοβαρές καθυστερήσεις στη μισθοδοσία των εργαζομένων εδώ και 5 μήνες. Σημαντικοί θεσμοί παρέμειναν κείμενα, όπως ο νόμος 1739/87 για τους υδατικούς πόρους που δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Για να έλθει η εναρμόνιση με την οδηγία 2000/60, με μεγάλη καθυστέρηση λόγω ανταγωνισμού των υπουργείων, με γραφειοκρατική λογική και σημαντικές ελλείψεις που έχουμε ήδη επισημάνει ως Τμήμα. Και στις πολιτικές δηλώσεις μετά τις εκλογές ενημερωνόμαστε για νέα αλλαγή του αρμόδιου Υπουργείου και νέο θεσμικό πλαίσιο υδατικών πόρων.

Η εναρμόνιση του Ελληνικού περιβαλλοντικού θεσμικού πλαισίου με το Ευρωπαϊκό είναι ένα πολύ σημαντικό ζήτημα και το αντικείμενο αναλυτικής μελέτης του ΤΕΕ/ΤΚΜ που παραδόθηκε πέρυσι και θα επικαιροποιείται διαρκώς. Έχουμε καθυστερήσεις που εκθέτουν και κοστίζουν στη χώρα μας, με αρνητικές επιπτώσεις στην διαχείριση του περιβάλλοντος και στην κατανομή των πόρων.

Πρέπει να γίνει βίωμα, φίλοι και συνάδελφοι ότι η διαδικασία εναρμόνισης δεν αποτελεί απλή γραφειοκρατική διαδικασία. Απαιτεί σημαντική μελέτη, ενεργό συμμετοχή της χώρας μας στις ευρωπαϊκές ομάδες-υπουργών και τεχνοκρατών και ουσιαστική προετοιμασία για την εφαρμογή των οδηγιών και την εξομάλυνση των επιπτώσεων στην ελληνική κοινωνία και αγορά. Εμείς οι μηχανικοί άλλωστε έχουμε πικρή πείρα από την αθρόα παραγωγή νομοθετημάτων που υποβαθμίζουν το ρόλο μας, με άμεσο αντίκτυπο στην ποιότητα και ασφάλεια έργων και προϊόντων, τελικά δηλαδή και στην καθημερινότητα του πολίτη και στο αναπτυξιακό μέλλον της χώρας μας.

- Σε θέματα οικονομικών πόρων:

Η ακολουθούμενη «περιβαλλοντική» πολιτική είναι, τόσα χρήματα έχουμε αυτά τα έργα κάνουμε αντί της ορθολογικής, εξασφαλίζουμε τους αναγκαίους πόρους για να αντιμετωπίσουμε καταγεγραμμένες ανάγκες. Στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής τα έργα περιβάλλοντος και οι οικονομικές τους απαιτήσεις έχουν υποτιμηθεί και όλες οι ελπίδες χρηματοδότησης εναπόκεινται στο Ταμείο Συνοχής υποτιμώντας άλλες σημαντικές πηγές πόρων που ενισχύουν και την κοινή ευθύνη για τα προβλήματα του περιβάλλοντος. Πρέπει να δηλώσουμε ξεκάθαρα ότι υποτιμήθηκε ο εξαγγελθείς περιβαλλοντικός και αποκεντρωμένος χαρακτήρας του Γ ΚΠΣ, το δε μέγεθος των πόρων του, αν και μεγάλο για την κλίμακα της ελληνικής οικονομίας, είναι μικρό ποσοστό εκείνων που απαιτούνται για σύγχρονες υποδομές και ποιότητα ζωής.

- Σε θέματα προγραμματισμού και υλοποίησης έργων.

Εμείς οι μηχανικοί μπορούμε να περηφανευόμαστε για τον φορέα μας, το ΤΕΕ, που ήδη από το 1993 έχει παρουσιάσει μελέτη για όλες τις αναγκαίες δράσεις περιβάλλοντος με χρονικό ορίζοντα 12ετίας, με προτάσεις για θεσμούς και έργα, με χρονοδιαγράμματα και κόστη.

Παρά αυτή τη σημαντικότερη βοήθεια από τον τεχνικό της σύμβουλο, η Ελληνική πολιτεία:

- Για τα στερεά απορρίμματα θεσμοθέτησε τα νομαρχιακά σχέδια για να καταδειχτεί στη συνέχεια η προφανής ανάγκη περιφερειακού σχεδιασμού τον οποίο εξήγγειλε χωρίς θεσμική κάλυψη και χωρίς διαθέσιμους πόρους.
- Για τα υγρά απόβλητα, προγραμμάτισε και υλοποίησε εγκαταστάσεις επεξεργασίας χωρίς αποχετευτικά δίκτυα.
- Για τα επικίνδυνα απόβλητα δεν έκανε τίποτα ακόμα και στο επίπεδο εναρμόνισης του θεσμικού πλαισίου.
- Για τους υδατικούς πόρους, αναφέραμε παραπάνω τα σχετικά με το Νόμο του 1987, και την εναρμόνιση με την οδηγία 2000/60.
- Για τις προστατευόμενες περιοχές, συγκρότησε φορείς διαχείρισης, χωρίς να έχει καθορίσει χρήσεις γης, ζώνες προστασίας και με στρατηγικό σχέδιο σε στάδιο εξαγγελίας και κύρια χωρίς πόρους και ουσιαστικό αντικείμενο λειτουργίας.

Στην Κεντρική Μακεδονία εμφανίζονται όλα τα παράγωγα και οι συνέπειες αυτής της πρακτικής. Επιπλέον απουσιάζει ο συντονισμός και η τεχνική και επιστημονική στήριξη της παραγωγής και λειτουργίας έργων περιβάλλοντος, ιδιαίτερα σε συνθήκες έντονων απαιτήσεων από την κοινωνία και την ΕΕ. Με αυτό το δεδομένο και την αδυναμία των χρηματοδοτήσεων του Γ ΚΠΣ να καλύψουν τις ανάγκες σε έργα περιβάλλοντος, το ΤΕΕ/ΤΚΜ επεξεργάστηκε και παρουσίασε πέρυσι τέτοιο καιρό πλήρες επιχειρησιακό σχέδιο για τα έργα Υγρών και Στερεών Αποβλήτων όλης της Περιφέρειας.

Για τα Έργα Αποχέτευσης και Επεξεργασίας Υγρών Αποβλήτων

Σχετικά μεγάλη καθυστέρηση παρατηρείται όσον αφορά τα έργα που πρέπει να έχουν παραδοθεί μέχρι τις 31/12/2005. Συγκεκριμένα μέχρι το τέλος του 2005 απαιτείται να κατασκευαστούν 41 καινούριες μονάδες και να γίνει επέκταση σε 10 υφιστάμενες. Αντίστοιχα, σε 61 οικισμούς απαιτείται να κατασκευαστεί το αποχετευτικό δίκτυο και σε 39 να ολοκληρωθεί το υφιστάμενο δίκτυο αγωγών.

Το συνολικό κόστος των έργων αυτών εκτιμάται περίπου σε 345 εκατ. ευρώ που κατανέμεται σε 132 εκ. ευρώ για τα αποχετευτικά δίκτυα και σε 213 εκατ. ευρώ για τις μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων. Μάλιστα, το κόστος αυτό είναι το ελάχιστο δυνατόν, αφού δεν λαμβάνονται υπόψη στοιχεία που μπορεί να προκαλέσουν αύξηση των δαπανών (όπως στις περιπτώσεις οικισμών με αποχετευτικά δίκτυα που διαθέτουν τα λύματά τους σε γλυκά νερά ή εκβολές ποταμών, σε περιοχές με «δύσκολη» μορφολογία εδάφους ή επιβάρυνση από τυχόν συνεπεξεργασία βιομηχανικών ή βιοτεχνικών αποβλήτων).

Από την κατανομή των απαιτούμενων έργων στις διάφορες περιοχές φαίνεται ότι τα περισσότερα έργα και η μεγαλύτερη αναγκαία χρηματοδότηση συγκεντρώνονται στο Νομό Θεσσαλονίκης. Προτείνεται:

1. Κατηγοριοποίηση των προτεραιοτήτων και πολιτική-κοινωνική δέσμευση επί του χρονοδιαγράμματος.
2. Συντονισμένη εξασφάλιση πιστώσεων με βάση τις προτεραιότητες. Διάθεση πιστώσεων για την μελετητική ωρίμανση και αδειοδότηση έργων.
3. Λειτουργία των υφιστάμενων μονάδων και εξασφάλιση της λειτουργίας και όλων των προβλεπόμενων μονάδων. Δραστηριοποίηση των αντίστοιχων ελεγκτικών υπηρεσιών περιβάλλοντος των Νομαρχιών.
4. Προτεραιότητα στα δίκτυα αποχέτευσης στις περιοχές με βεβαρημένους αποδέκτες και στις περιοχές με υφιστάμενες ΕΕΛ.

Για τα Έργα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων

Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας αλλά και συνολικά στην χώρα μας τα θέματα διαχείρισης στερεών αποβλήτων αποτελούν το κρισιμότερο θέμα περιβάλλοντος διότι : παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση και στα θέματα θεσμικού πλαισίου, και στην υλοποίηση έργων και στην ενσωμάτωση της τεχνογνωσίας από την διοίκηση και την αυτοδιοίκηση.

Σήμερα έργα προϋπολογισμού 64% των Νομαρχιακών Σχεδίων (60 δις δρχ.) στα οποία περιλαμβάνονται όλα τα έργα μεταφόρτωσης, ανακύκλωσης, ενεργειακής αξιοποίησης και επεξεργασίας και διάθεσης των ειδικών αποβλήτων (αδρανή, φρούτα, κλπ.) δεν έχουν ωρίμανση, χρηματοδότηση και φορείς υλοποίησης. Το συνολικό κόστος των έργων που προκύπτει από τους νομαρχιακούς σχεδιασμούς αγγίζει τα 262.000.000 ευρώ για Π.Κ.Μ, χωρίς να περιλαμβάνει αγροτικά και κτηνοτροφικά απόβλητα.

Τα σημαντικότερα προβλήματα καθυστέρησης παρουσιάζει ο Νομός Θεσσαλονίκης και στη συνέχεια οι Νομοί Ημαθίας και Σερρών. Επισημαίνουμε ότι και τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Συνοχής δεν αντιμετωπίζουν τις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για ολοκληρωμένη διαχείριση, μείωση παραγωγής, διαλογή στη πηγή, επεξεργασία και ανάκτηση υλικών και ενέργειας. Επιπλέον οι χρηματοδοτήσεις των ΧΥΤΑ περιλαμβάνουν ως απαραίτητο όρο την υλοποίηση των έργων επεξεργασίας.

Ως δυσάρεστο παράδειγμα του αδιεξόδου που έχει δημιουργηθεί στα θέματα των στερεών αποβλήτων πρέπει να αναφέρουμε τον αρχόμενο αύριο τριήμερο αποκλεισμό του χώρου ταφής των Ταγαράδων εξαιτίας της καθυστέρησης και της αμφιβολίας κατασκευής του νέου ΧΥΤΑ. Ενός έργου που ενώ μελετηθεί και αδειοδοτηθεί εδώ και 25 μήνες και έχει εξασφαλισμένη χρηματοδότηση εδώ και 18 μήνες δεν έχει ακόμα εγκατεστημένο ανάδοχο.

Λαμβάνοντας υπόψη το ύψος των κονδυλίων που είναι δυνατόν να διατεθούν από το Ταμείο Συνοχής, το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας, τον ιδιωτικό τομέα καθώς και τις απαιτήσεις που προκύπτουν από το νομοθετικό πλαίσιο, πρέπει να ολοκληρωθεί το περιφερειακό σχέδιο, για το οποίο το ΤΕΕ/ΤΚΜ εδώ και ένα χρόνο περιμένει να ενημερωθεί.

Επισημαίνουμε ότι για να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί βάσει εθνικής νομοθεσίας επιβάλλεται να προχωρήσουν τα εξής:

- Η ανάπτυξη Συστημάτων Διαλογής στην Πηγή για τα ανακυκλώσιμα υλικά.
- Η ανάπτυξη Μονάδων Επεξεργασίας κατ' ελάχιστο για τα βιοαποικοδομήσιμα.
- Η κατασκευή και λειτουργίας μονάδων Ανάκτησης Ενέργειας σε επίπεδο Περιφέρειας.

Το ΤΕΕ/ΤΚΜ προτείνει επιπλέον τα παρακάτω άμεσα μέτρα για την Κεντρική Μακεδονία :

- Αποσαφήνιση του ύψους των κονδυλίων που αναλογούν στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
- Εντατικοποίηση της εφαρμογής σύγχρονων τεχνικών διαχείρισης με κύριο στοιχείο την πρόληψη και τη μείωση στην πηγή, διαλογή στην πηγή και αύξηση ποσοστών ανακύκλωσης.
- Επιλογή μονάδων επεξεργασίας και ενεργειακής αξιοποίησης στερεών αποβλήτων σε περιφερειακό επίπεδο
- Κατασκευή σταθμών μεταφόρτωσης, ώστε με τη μεταφορά των απορριμμάτων σε οργανωμένους χώρους, να γίνει δυνατή η αποκατάσταση των ανεξέλεγκτων χωματερών.
- Αποκατάσταση παλαιών χώρων διάθεσης απορριμμάτων.

Κυρίες και κύριοι,

Το Τμήμα μας με αυτή του την πρωτοβουλία δεν είχε σκοπό να αποδείξει την ολιγωρία της πολιτείας, αλλά να αποτρέψει περαιτέρω περιβαλλοντική υποβάθμιση με ανυπολόγιστο κόστος και υπολογίσιμες χρηματικές ποινές. Δεν διατεινόμαστε ότι δεν γίνονται έργα, δεν δυσανασχετούμε για το σταδιακό των αλλαγών και βεβαίως δεν αντιπολιτευόμαστε. Αντιδρούμε όμως στην αποσπασματικότητα μέτρων, έργων και θεσμών. Ασκούμε κριτική, ενημερώνουμε τους πολίτες για τα κακώς κείμενα αλλά ταυτόχρονα προτείνουμε λύσεις.

Συνεχίζοντας στο ίδιο πνεύμα και στο πλαίσιο των πάγιων αρχών του ΤΕΕ, εντάξαμε την προστασία και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος στις πρώτες προτεραιότητες και αυτής της θητείας. Και επειδή δεν μπορούμε να επικρίνουμε άλλους για αποσπασματικότητα και να ακολουθούμε ίδιες πρακτικές, επιμένουμε στην ανάγκη άμεσης συνεργασίας των ΜΕ περιβάλλοντος του ΤΕΕ και των περιφερειακών τμημάτων. Ήταν και είναι αίτημά μας που η υλοποίησή του άρχισε με τη συνάντηση των ΜΕ στο πλαίσιο της προηγούμενης HELECO και θα προσπαθήσουμε για πιο ουσιαστική και αποδοτική συνέχεια. Τρία θέματα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν την αρχική ατζέντα είναι:

- Η συνολικά αποτίμηση των επιπτώσεων στο Περιβάλλον μετά από τρία ΚΠΣ

- Η σύγκριση των δεδομένων (έργων, θεσμών, δομών) με τη μελέτη του 1993 του ΤΕΕ και η επικαιροποίηση της μελέτης.
- Η διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων
- Η διαχείριση των Υδατικών πόρων (θεσμικό πλαίσιο και Φορείς Υδατικών Διαμερισμάτων)
- Ρόλος του μηχανικού στις ΜΠΕ και γενικότερα στα θέματα περιβάλλοντος.

Συνάδελφοι και φίλοι,

Κλείνοντας θέλω να τονίσω ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι ζητούμενο ανάπτυξης. Απαιτεί:

- γνώση της υπάρχουσας κατάστασης,
- προσδιορισμό στόχων,
- συγκεκριμένες προτεραιότητες
- διαδικασία υλοποίησης και
- εξασφάλιση χρηματοδοτικών εργαλείων.

Επίσης απαιτεί σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο και ικανή δημόσια διοίκηση.

Συνάμα είναι θέμα βαθύτατα πολιτικό. Απαιτεί όχι απλώς τη δήλωση, αλλά τη διαρκώς αποδεικνυόμενη βούληση της πολιτείας να ασκήσει περιβαλλοντική πολιτική. Επίσης, την απόφαση του πολίτη να την επιβάλλει, να την ελέγξει και βεβαίως να την υποστεί, ως διαφορετική οργάνωση της καθημερινότητάς του, άρνηση των υπερκαταναλωτικών προτύπων, αλλαγή νοοτροπίας, αλλαγή παραγωγικών διαδικασιών, οικονομικό κόστος.

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός δεν μπορεί παρά να περιέχει περιβαλλοντική συνιστώσα. Και σ' αυτό το θέμα δεν υπάρχουν τέλειες και οριστικές λύσεις. Οριστική είναι μόνο η αναγκαιότητα για επαγρύπνηση, διαρκή εκσυγχρονισμό μέσων και θεσμών, σύγκρουση με καθεστηκυίες νοοτροπίες, καθώς εξελίσσεται η τεχνολογία και αναγνωρίζεται το δικαίωμα ανθρώπων και όντων για ποιότητα περιβάλλοντος σε χρόνο ενεστώτα και μέλλοντα.

Εγώ σήμερα βρίσκομαι εδώ ως Πρόεδρος του ΤΕΕ/ΤΚΜ και συνεπώς εκφράζω και σας μεταφέρω τις αρχές και την πολιτική του. Θέλω όμως και από αυτό το βήμα να σας βεβαιώσω ότι για τους ενεργά σκεπτόμενους δεν υπάρχουν ασυμβίβαστες προτάσεις και λύσεις. Η αξιοπιστία επιβεβαιώνεται με το να διατυπώνεις σταθερά τις απόψεις του φορέα που εκπροσωπείς ξεπερνώντας χρώματα, παρατάξεις και θέσεις. Δεν είναι τυχαίο που το ΤΕΕ σαν φορέας έχει διατηρήσει διαχρονικά σταθερές και τεκμηριωμένες θέσεις που στηρίζονται στον χαρακτήρα μας σαν Μηχανικοί, να επιβραβεύουμε το πραγματοποιήσιμο. Όποιος δεν πιστεύει σε αυτό θα τον ξεπεράσουν τα γεγονότα.